

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

De advocatuur, een *pars pro toto*

Sommige boektitels roepen hoge verwachtingen op, die bij nader toezien niet worden ingelost. Daarvan een voorbeeld geven, is zo eenvoudig, dat het overbodig wordt. Andere titels getuigen echter van grote bescheidenheid en blijken achteraf meer aan te kondigen dan bij een eerste lezing wordt gesuggereerd. Het recente boek van Jean van Houtte, Bernard Hubeau en co-auteurs over de advocatuur is daar een voorbeeld van. Het lijkt een dwarsdoorsnede te bieden van een fractie van het juristendom, maar leert bij nader toezien veel over de juristen als geheel. Dat de Vlaamse Juristenvereniging werd betrokken bij de presentatie van het boek, doet vermoeden dat de auteurs dat maar al te goed beseffen, maar er wat discreet over zijn gebleven. Dat siert ze, maar dreigt een aantal mensen verstoken te houden van relevante gedachtegangen – en dat is een goede reden om een aantal lijnen uit de presentatie langs deze weg voor te stellen.

Met name in de eerste hoofdstukken van hun studie brengen de auteurs cijfermateriaal en analyses aan die vragen oproepen rond de positie van de jurist in de hedendaagse samenleving. Op drie korte periodes na – het einde van de negentiende eeuw, de jaren zestig en de periode van 2002 tot 2007 – is het aantal afgestudeerde academische juristen lineair blijven stijgen. Voeg daarbij de afgestudeerden van de opleidingen rechtspraak, die ook een significant groeitraject hebben doorgemaakt, en de evolutie is nog eenduidiger. Voor wie houdt van snelle conclusies, zijn verbanden gauw gelegd: een toenemend aantal juristen leidt tot een groter aanbod aan juridische diensten en allicht ook tot een grotere tendens om problemen en conflicten om te zetten in juridische termen. Juridisering dus.

Daar zal ongetwijfeld iets van aan zijn, maar de informatie die Van Houtte, Hubeau *c.s.* aanleveren, geeft minstens aanleiding om genuanceerder met een en ander om te gaan. Zo leggen zij uitdrukkelijk het verband tussen de groei van het aantal afgestudeerden en de opeenvolgende emancipatiegolven in onze samenleving. De invloed van de vernederlandsing van de samenleving in Vlaanderen en de toelating van vrouwen tot de juridische beroepen kunnen als het ware uit de cijfers worden afgelezen, zelfs in die mate dat vrouwen en Nederlandstaligen vandaag de meerderheid van het smaldeel afstuderende juristen leveren. Het ligt dus in de rede uit te kijken naar de effecten van volgende emancipatiegolven, ook al laten die effecten wat op zich wachten.

Dat net de groepen die voordien niet bepaald aan de radertjes van recht en samenleving draaiden vandaag prominent aanwezig zijn in de juridische wereld, zou aanleiding kunnen geven tot de hypothese dat het recht ook structureel is aangepast aan de verlangens en belangen van die inmiddels geëmancipeerde groepen. In de praktijk is dat echter slechts in beperkte mate zo en geeft ons recht meer blijk van continuïteit dan van disruptie. Ongetwijfeld heeft dat te maken met de aard van het recht, dat als instrument van samenlevingsopbouw precies zijn kracht ontleent aan het bevorderen van stabiliteit en continuïteit. Er zou echter meer kunnen zijn.

Er gaat immers een stevige paradox schuil achter een samenleving die meer en meer wordt gejuridiseerd, maar waarin het prestige van de juridische beroepen niet bepaald in stijgende lijn gaat. De mythe van de dominantie van juristen, en met name advocaten, in de wetgevend-vergaderingen heeft een hardnekkig bestaan, maar de plaats van advocaten

en juristen is sinds lang ingenomen door professionele bestuurders en communicatoren, van wie sommigen inderdaad een juridische achtergrond hebben, maar die hun machtspositie zeker niet aan die achtergrond ontleen.

Het is niet de roeping van een juristenvereniging om het aandeel van de juristen in de wording van recht en macht te vergroten, maar wel om bij te dragen tot de wording van een mature rechtsstaat. Voor dat doel zijn bovenstaande vaststellingen misschien niet cruciaal, maar wel relevant. Dat geldt zeker voor de vraag naar het prestige en dus ook de maatschappelijke geloofwaardigheid van het recht en zijn beoefenaren in een verder juridiserende samenleving.

De Vlaamse Juristenvereniging wil de conclusies van de auteurs graag meenemen in de eigen meningsvorming. Dit najaar zal dat onder meer gebeuren in het kader van een colloquium over recht en veiligheid – een begrippenpaar dat lang geacht werd nauw verwant te zijn, maar vandaag een zelden eerder vertoonde spanning in zich blijkt te houden. De problematiek van de juridisering zal, specifiek in de context van het onderwijs, aan bod komen in het seminarie dat de vereniging organiseert in het kader van het ICOR-TORB-congres van 22-23 november a.s. over «Onderwijs in Vlaanderen, 30 jaar na Grondwetsherziening en 60 jaar na Schoolpact». Het is immers slechts door de kruisbestuiving van wetenschap, professionele praktijk en maatschappelijk debat dat de jurist volledig tot zijn recht kan komen. Wie als jurist een van deze drie terreinen ontwijkt, moet beseffen dat haar of zijn juridische eigenheid er enkel onder kan lijden.

Frank Judo
Voorzitter Vlaamse Juristenvereniging
www.vjv.be